

บทที่ 12 ภาษาเขียน

เนื้อหาโดยสังเขป

- 12.0 คำนำ
- 12.1 ประวัติของตัวเขียน
- 12.2 ไฮเออโรกลีฟ คิวนีฟอร์ม และตัวหนังสือจีน
 - 12.2.1 ตัวหนังสือไฮเออโรกลีฟ (Hieroglyphs)
 - 12.2.2 ตัวหนังสือเฟอนิเซียน (Phoenician)
 - 12.2.3 ตัวหนังสือคิวนีฟอร์ม (Cuneiform)
 - 12.2.4 ตัวหนังสือจีน
- 12.3 ข้อจำกัดของระบบตัวเขียน
- 12.4 วิวัฒนาการภาษาเขียน
- 12.5 ลายสือไทย
 - 12.5.1 การค้นพบศิลาจารึก
 - 12.5.2 การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับตัวอักษรไทย
 - 12.5.3 วิวัฒนาการอักษรไทย
- 12.6 พระบิดาแห่งอักษรไทย
- 12.7 สรุปรูป
- 12.8 แบบฝึกหัดทบทวน

จุดประสงค์

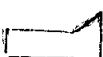

หลังจากจบบทเรียนที่ 12 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. บอกประวัติตัวเขียนเริ่มตั้งแต่ตัวเขียนรูปภาพ (pictograph) จนถึงตัวอักษรแทนเสียง (alphabet) ได้
2. บอกค่าจำกัดความของตัวหนังสือไฮเออโรกลีฟ ตัวหนังสือคูนiform และตัวหนังสือจีนได้
3. บอกความเป็นมาและความสำคัญของตัวหนังสือเฟอณีเซียนได้
4. แยกแยะข้อจำกัดของระบบตัวเขียนได้
5. สรุปวิวัฒนาการภาษาเขียนเฉพาะช่วงสมัยที่สำคัญ ๆ ได้
6. อธิบายความเป็นมาของการค้นพบศิลาจารึกได้
7. บอกความสัมพันธ์ระหว่างศิลาจารึกและลายสือไทยได้
8. สรุปประเด็นสำคัญ ๆ เกี่ยวกับลายสือไทยตามความเห็นของนักปราชญ์ทางภาษาไทยได้
9. อธิบายวิวัฒนาการภาษาไทยจากยุคสมัยทอซุนรามคำแหงมหาราชจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ได้
10. อภิปรายพระอัจฉริยะของทอซุนรามคำแหงในฐานะนักอักษรศาสตร์และนักภาษาศาสตร์ได้

12.0 คำนำ

เหตุใดเราจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับระบบตัวเขียน ระบบตัวเขียนสำคัญอย่างไรและสัมพันธ์กับภาษาศาสตร์ภาคประวัติอย่างไร ก่อนที่จะตอบคำถามเหล่านี้ได้ เราจำเป็นต้องย้อนกลับไปดูจุดมุ่งหมายของวิชาภาษาศาสตร์ภาคประวัติเสียก่อน ภาษาศาสตร์ภาคประวัติศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาษา ภาษาภาษาเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาที่ผ่านไป เราจะเห็นการเปลี่ยนแปลงของภาษาชัดเจนขึ้น เมื่อเรานำภาษาต่างช่วงสมัยมาเปรียบเทียบกัน เช่น ภาษาในตระกูลเดียวกันที่ห่างกันหนึ่งร้อยปีขึ้นไป เมื่อเราจะเปรียบเทียบภาษาที่ต่างสมัยกัน หลักฐานที่เราพอจะหาได้ย่อมมาจากศิลาจารึก คัมภีร์ บันทึกเอกสารต่าง ๆ ซึ่งคนโบราณในยุคนั้น ๆ จารึกไว้ จารไว้ หรือเขียนไว้ ดังนั้น ตัวเขียนหรือภาษาเขียนจึงมีความสำคัญยิ่ง เราสามารถศึกษาความเปลี่ยนแปลงของภาษาจากร่องรอยภาษาเขียนที่ยังคงเหลืออยู่เป็นหลักฐานให้เราค้นคว้าได้ การศึกษาภาษาศาสตร์ภาคประวัติจึงสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเรื่องระบบตัวเขียนอย่างแยกกันไม่ได้

12.1 ประวัติของตัวเขียน

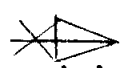
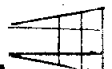
อักษรวิธีทั้งหลายที่มนุษย์เราก็คิดขึ้นถือว่าเป็นความพยายามที่จะจดคำพูดที่พูดติดต่อกันไปเอาไว้ดู ในขั้นแรก การบันทึกคำพูดไว้ให้มองเห็นกันได้ใช้วิธีวาดภาพเหมือนของวัตถุที่คำนั้นอ้างอิงถึง ความแตกต่างระหว่างตัวเขียนที่เป็นรูปภาพ (pictograph) กับภาพเขียนนั้นอยู่ที่ว่าอย่างแรกนั้นเรามองเห็นลำดับความคิดติดต่อกันไป ภาพแต่ละภาพไล่เรียงกันเป็นลำดับ ประดุจลำดับคำที่เราใช้พูดจากัน เป็นตัวแทนภาษาพูด แต่ละภาพใช้แทนคำพูดหรือภาษาพูดได้ ตัวอย่างเช่น ภาษาสุเมเรียนซึ่งเป็นภาษาโบราณในแถบเมโสโปเตเมีย
ภาพ แทนคำว่า เหว หรือภาษาจีนสมัยต้น เครื่องหมาย

หมายถึงน้ำ ทั้งสองกรณีที่กล่าวมา มีเครื่องหมายเป็นรูปภาพของวัตถุที่จับต้องได้ บอกรับข้อความว่า คำนั้นหมายถึงอะไร แต่ไม่บอกว่าอ่านออกเสียงอย่างไร สมัย ต่อ ๆ มา เมื่อคน ุหนังสือมากขึ้น แม้จะยังจำกัดอยู่ในหมู่พระสงฆ์หรือกลุ่มนัก ศึกษาตุ๋กแก่เรือนักตาม ภาพตัวเขียนก็ได้รับการแก้ไขให้เขียนง่ายขึ้นเพื่อ ประหยัดเวลาเขียน

ยุคหลัง ๆ มา เริ่มมีการเขียนพลิกแพลงมากขึ้น ลักษณะที่เคยเหมือน ของจริงก็มองไม่ออกมากขึ้นทุกที ตัวอย่างเช่น เครื่องหมายคำว่า น้ำ ภาษาจีน ยุคหลังเขียนว่า เวลาผ่านไป รูปภาพตัวเขียนพลิกแพลงได้พัฒนาจน เข้าขั้นมาตรฐาน ผู้คนที่อ่านออกเขียนได้ทั่วอาณาจักรสามารถเข้าใจเครื่องหมาย เดียวกัน ในประเทศจีน ราว 300 ปี ก่อนคริสตกาล จักรพรรดิองค์แรกของ ราชวงศ์จิ้นได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดคัวหนังสือมาตรฐานเดียวกันสำหรับใช้ ทั่วจักรวรรดิ แบบคัวหนังสือที่พระองค์ทรงเลือกคือแบบที่ใช้อยู่ในจังหวัดที่ ประสูตินั่นเอง

การพัฒนาช่วงสำคัญช่วงแรกได้แก่ ช่วงพัฒนาจากหนังสือภาพ (pictograph) มาเป็นระบบตัวเขียนที่กระชับขึ้น กล่าวคือ เมื่อคุณค่าของ รูปภาพนั้นหาข้ออยู่ที่ว่าภาพนั้นเป็นรูปจำลองของวัตถุใดตัวใดหนึ่งอีกต่อไป แต่หา อยู่ที่ภาพนั้นแทนเสียงหรือกลุ่มเสียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง กรณีตัวอย่างที่พอจะหยิบยก มาชี้แจงให้เห็นการพัฒนาดังกล่าวได้แก่ภาษาสุเมเรียน เหมือนผู้เขียนหนังสือ พยายามเขียนคำว่า Enlil-ti Enlil (เป็นเทพที่สำคัญองค์หนึ่งของพวก สุเมเรียน) หมายความว่า "ผู้ให้ชีวิต" แทนางที่เสมือนผู้จารอาจตีเครื่องหมาย ของ "ผู้ให้ชีวิต" หรือเพราะไม่มีเครื่องหมายสำหรับคำนี้ หรือบางทีอาราม รับรอนเกินไปประการใดประการหนึ่ง ผลที่ปรากฏคือ เมื่อเขาเขียนเครื่องหมาย ของ "Enlil" แล้ว เขาก็เขียนเครื่องหมายแทนลูกศร ซึ่ง

ออกเสียงว่า ti ไท้วัย คำนี้เมื่ออ่านออกเสียงดัง ๆ ผู้ฟังก็จะเข้าใจว่า หมายถึง "ผู้ให้ชีวิต" โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาตามข้อเท็จจริงว่า "Enlil" "ผู้ให้ชีวิต" เป็นวลีสั้น ๆ ที่คนทั่วไปรู้จักกันดี

ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหว พัฒนาจาคตัวหนังสือภาพ มาเป็นสิ่งแทนเสียง (phonetic representation) ได้แก่ความจำเป็นที่ต้องเขียนชื่อเฉพาะทั้งหลาย การที่จะคิดเครื่องหมายภาพแทนคำว่า "เมืองใหญ่" นั้นย่อมทำได้ แต่ทำอย่างไร จะให้ภาพตัวเขียนนั้นบ่งบอกแยกแยะแต่ละเมืองด้วย ดังนั้น จึงมีการเขียนคำออกเสียงกำกับไว้ด้วย ตัวอย่างเช่น Girsu ชื่อเมืองโบราณของพวกสุเมเรียน เสมือนจารพยาขามเขียนชื่อเมืองเป็นลากลักษณอักษรไว้ โดยใช้เครื่องหมาย gir หมายถึง 'มีค' กับเครื่องหมาย su เนื้อ รูปที่สร้างขึ้นใหม่ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหรือมีคทั้งนั้น เพียงแต่ต้องการจะใช้เครื่องหมายสองสิ่งนี้เป็นหนทางให้เขียนพยางค์ที่ต้องการออกมา

ความคับหน้าคงกล่าวชักนำไปให้เกิดการสะกดตัวหรืออักษรวิธีชนิดใหม่ เรียกว่าอักษรพยางค์ (syllabary) หมายถึงลำดับอักษร (list of characters) แทนพยางค์ เมื่อนำไปใช้จะใช้เสมือนตัวอักษรชนิดหนึ่ง อักษรพยางค์มีลักษณะตรงกันข้ามกับตัวอักษร alphabet ในแง่ที่ว่า ตัวอักษรหรืออักษรระตัวหนึ่ง ๆ แทนเสียงหนึ่ง (หรือหน่วยเสียงหนึ่ง) ส่วนอักษรพยางค์นั้น ตัวหนึ่งจะแทนพยางค์หรือกลุ่มเสียง ภาษาโบราณหลายภาษามีตัวเขียนอยู่ในรูปอักษรพยางค์ ที่ขึ้นชื่อเป็นที่รู้จักกันในปัจจุบันคือภาษาญี่ปุ่น ตารางอักษรพยางค์ Japanese Katakana ต่อไปนี้จะให้ตัวอย่างที่ชัดเจน

ตัวอักษรเอน ใช้เขียนย่อ Japanese Katakana

ラ	ra	マ	ma	ナ	na
---	----	---	----	---	----

リ	ri	ミ	mi	ニ	ni
---	----	---	----	---	----

ル	ru	ム	mu	ヌ	nu
---	----	---	----	---	----

レ	re	メ	me	ネ	ne
---	----	---	----	---	----

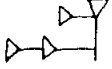
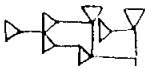
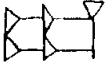
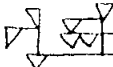

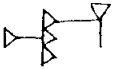
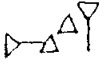

ロ	ro	モ	mo	ノ	no
---	----	---	----	---	----

หากเรานำตัวอักษรพยางค์ Katakana ไปใช้เขียนคำภาษา
ต่างประเทศ 2 คำ จะช่วยให้เราเปรียบเทียบอักษรพยางค์กับตัวอักษรได้ง่ายขึ้น

マ		リ		ナ		
ma	-	ri	-	na	= "marina"	ที่เก็บเรือ

リ		マ				
ri	-	ma	= "Lima"			เมืองหลวงของเปรู

การพัฒนาาระบบตัวหนังสือขึ้นไปคือ การเปลี่ยนจากอักษรพยางค์ มาเป็นตัวอักษร ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อมีการแยกย่อยพยางค์เป็นเสียงแต่ละส่วนไป การพัฒนาขั้นหลังสุดนั้นบรรลุความประหยัดที่มุ่งหวัง กล่าวคือเป็นระบบที่ใช้เครื่องหมาย น้อยลง และมีเท่าที่จำเป็น เครื่องหมายเหล่านี้สามารถนำมาผสมตัวกันได้มากขึ้น ตัวอย่างเช่นตัวอักษรละตินเทียบกับอักษรพยางค์คิวนีอ็อฟอร์ม (ตัวอักษรรูปเล่ม)

Cuneiform	Latin	Cuneiform	Latin
	ba		ka
	ab		ak
	an		la
	na		al

(Arlo tto p. 16)

จะเห็นได้ว่าการเขียนอักษรพยางค์คิวนีอ็อฟอร์มต้องใช้เครื่องหมาย ถึง 8 ตัว ขณะที่เราใช้ตัวอักษรละตินเพียง 5 ตัว เพื่อออกเสียงจำนวนเท่ากัน ถ้าเราถกการข้างต้นนี้ขยายรวมเอาสระและพยัญชนะทั้งหมด จะประหยัดเครื่องหมาย ที่ต้องใช้มากยิ่งขึ้น

ดังนั้นในการตรวจสอบบันทึกเอกสารทางภาษาศาสตร์ งานชิ้นแรก ก็ต้องเข้าใจระบบตัวหนังสือที่ใช้บันทึกนั้น ตามประวัติโบราณคดี มักปรากฏอยู่ เสมอว่ามีผู้ค้นพบเอกสารที่บันทึกด้วยอักษรวิธีที่ไม่มีใครรู้จัก และไม่สามารถจะ ตีความออกได้ ในกรณีดังกล่าว นักประวัติศาสตร์ต้องพยายามอ่านหรือค้นหาความ-

หมายของอักษรวิธินั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง เราต้องรวมกระบวนการถอดรหัส
 (decipherment) เพื่อวินิจฉัยคุณค่าของสัญลักษณ์ตัวเขียนเหล่านั้นออกมา
 ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าด้านเสียงหรือด้านความหมาย สำหรับกรณีตัวอักษรอียิปต์โบราณ
 (Egyptian hieroglyphic) ซึ่งไม่มีใครรู้จักมาก่อน นับเป็นโชคที่นักภาษาศาสตร์
 ค้นพบ Rosetta Stone จารึกอักษรไฮเอโรกลีฟ ไว้พร้อมกับตัวเขียน
 อียิปต์และตัวเขียนภาษากรีกสมัยหลัง จึงช่วยให้สามารถเทียบเคียง มองเห็น
 วิวัฒนาการและถอดความออก แต่ในกรณีที่ไม่มีการค้นพบศิลาจารึกทำนองดังกล่าว
 นักนิรุกติศาสตร์ทำอย่างไร เขาจำเป็นต้องรวบรวมหาความรู้จากตัวอักษรและ-
 ภาษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวเขียนที่ยังอ่านไม่ออกนั้น เขาพิจารณาสารคดี
 ในเอกสารต่าง ๆ ที่มีอยู่ และเดาความหมาย ตามหลักวิชา เป็นต้นว่า มองหาชื่อ
 เฉพาะที่รู้จัก ร่องรอยที่อาจเป็นไปได้ แม้กระทั่งจำนวนเครื่องหมายที่ปรากฏ
 ปัจจุบันนี้ ระบบตัวหนังสือบางระบบ เช่น ระบบตัวหนังสือภาษามายันโบราณ
 (Mayan) ในเม็กซิโก หรือระบบตัวเขียนคีตัน (the Khitan) ในตอนเหนือ
 ของประเทศจีน ซึ่งมีอายุเก่าแก่ราวคริสต์ศตวรรษที่สิบและสิบเอ็ด ยังไม่มีใคร
 สามารถถอดความได้

12.2 ไฮเอโรกลีฟ กิวนิอูฟอร์ม และตัวหนังสือจีน

ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ระบบตัวเขียนเท่าที่มีผู้คิดประดิษฐ์
 ขึ้น มีเพียง 3 ระบบเท่านั้น ตัวเขียน 3 ระบบนี้มีพัฒนาการอันแสนยาวนานและ
 ใฝ่รับการปรับปรุงนำไปใช้เป็นตัวหนังสือภาษาต่าง ๆ มากมาย ระบบตัวเขียน
 เหล่านี้ ได้แก่ ตัวเขียนของชาวอียิปต์ ชาวสุเมเรียนและของชาวจีน ใน 3
 ระบบนี้ เฉพาะตัวเขียนอียิปต์เท่านั้นที่พัฒนาจนถึงขั้นเป็นตัวอักษร ด้วยความ
 สามารถของพวกกรีก ฉะนั้น หากเราต้องการทราบวิวัฒนาการของระบบ

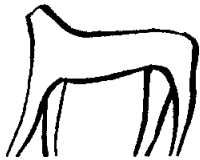
ตัวเขียนระบบใด ก็อาจรู้ได้โดยศึกษาประวัติตัวเขียนของอียิปต์ ตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงการปรับปรุงเป็นตัวเขียนของกลุ่มภาษาเซมิติก¹ ภาษากรีก ละติน และภาษาต่าง ๆ ในทวีปยุโรป

12.1.1 ตัวหนังสือไฮเออโรกลีฟ (Hieroglyph)

ตัวหนังสืออียิปต์เก่าแก่ที่สุดเท่าที่เราหาได้ มีอายุประมาณสี่พันปีก่อนคริสตกาล มีลักษณะเป็น pictograph คือเป็นการสร้างภาพให้เป็นตัวหนังสือ (ถาวร สติรกุล 2527) การสร้างตัวหนังสือใหม่มีความหมายว่ามือก็เขียนเป็นภาพมือ ต่อมาเมื่อมีความคิดแตกแขนงออกไปมาก ความคิดบางอย่างไม่อาจเขียนภาพได้ ก็สร้างเครื่องหมายแทนความคิด เป็น Ideograph โดยการแปลภาพเป็นสัญลักษณ์งให้เข้าใจความหมาย เช่น เมื่อมีความคิดว่างานเกิดขึ้น ต้องการเขียนหนังสือใหม่มีความหมายว่างาน คำว่างานเป็นอาการนาม ไม่มีภาพ ก็ต้องสร้างภาพขึ้นโดยเขียนภาพคล้ายเงาของมือ เพราะคนใช้มือทำงาน และคำว่าอำนาจก็ใช้สัญลักษณ์ของมืออีกแบบหนึ่ง เป็นภาพประติษฐ์ของมือ เพราะผู้มีอำนาจก็ต้องเป็นผู้มีกำลัง ใช้มือได้เก่ง

¹เซมิติก : สาขาภาษาสำคัญในตระกูลภาษา Afro-Asiatic ปลูกติสาขาภาษาเซมิติกแบ่งออกเป็นสามสาขาย่อย คือ เซมิติกเหนือ (มีภาษาอ็กเคเดียน) เซมิติกตะวันออกเฉียงเหนือ (มีภาษาเฟอเนียน อราเมอิก ฮีบรู ฯลฯ) เซมิติกตะวันตกเฉียงเหนือ (มีภาษาอาหรับ เอธิโอเปีย)

เมื่ออียิปต์เจริญมากขึ้น ก็มีความจำเป็นต้องสร้างคำขึ้นแทนความ
หมายมากขึ้น ๆ คำบางคำมีลักษณะ Homophone คือเสียงซ้ำกันแต่มีความหมาย
โคหลายอย่าง อียิปต์ใช้วิธีเขียนภาพคำตามความหมายที่อาจเขียนเป็นภาพได้ และ
ใช้ในความหมายแทนความหมายอื่น ๆ ที่ออกเสียงเดียวกันเช่น

คำว่า เค็น ในภาษาอียิปต์แปลว่าหนังสือ ซึ่งอียิปต์เขียนเป็นรูปตัว
สัตว์ประเภทสัตว์สี่เท้าแต่ไม่มีศีรษะ ให้มีความหมายถึงหนังสือ
คำว่า เค็น อาจแปลว่า เข้ามาใกล้ ก็ได้ อียิปต์ก็เอาภาพเดียวกันนี้
ใช้แทนในความหมายเข้ามาใกล้ก็ได้

(ก่าธ สฉิรกุล : 19)

นอกจากอียิปต์จะรู้จักใช้ตัวหนังสือแทนเสียงในความหมายหนึ่ง ๆ
แล้ว ยังรู้จักใช้ตัวหนังสือแทนเสียงของพยางค์หลายพยางค์ให้เกิดความหมายด้วย
ตัวอย่างเช่น อียิปต์สร้างตัวหนังสือเป็นภาพคนทำท่ายกมือห้ามให้หยุด และภาพ
หมูรวมกันแล้ว อ่านออกเสียงก็แปลว่า พลอย Turquoise

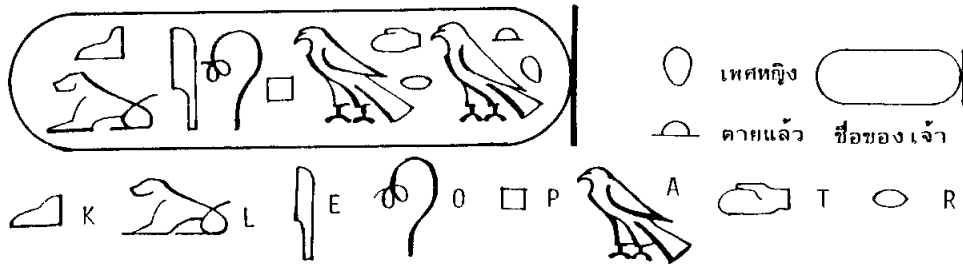

Khes + teb = Khesteb แปลว่า พลอย Turquoise
 หยต หยุ

(กำธร, 2527 : 20)

พัฒนาการคานต์เขียนล่าสุดของอียิปต์คือ การสร้างตัวหนังสือที่มี
 ลักษณะเป็นตัวอักษรแทนเสียง (Alphabet) โดยต้องเขียนตัวหนังสือหลายตัว
 รวมกันแล้วออกเป็นเสียงที่มีความหมายอย่างหนึ่ง เช่น ตัวหนังสือที่นำมาเขียนชื่อ
 พระนางคลีโอพัตรา

(กำธร, 2527 : 20)

อย่างไรก็ตาม อียิปต์ซึ่งไม่รู้จักแยกเอาตัวอักษรมาใช้ต่างหาก ยัง
คงเขียนตัวหนังสือปนกันไปหมด เสียงพื้นฐานก็ไม่ใ้กำหนดว่าจะใช้สัญลักษณ์ใด
เครื่องหมายใด สุดท้ายผู้ใช้จะเลือกสัญลักษณ์ใดแทนเสียงใดเสียงหนึ่ง เช่น
เสียง ก. อาจใช้ตัวหนังสือที่หมายถึง ไก่ กบ กุ้ง หรืออะไรที่เป็นเสียง ก.
ก็ได้ (กำธร สนิทรกุล : 20)

อียิปต์ตอนต้น ๆ ในราว 4000 ปีก่อนคริสตกาล เขียนหนังสือโดยใช้
ของแหลมขูดขีดบนแผ่นหิน เรียลตัวหนังสือพวกนี้ว่า Hieroglyphic ส่วนใหญ่
ใช้จารึกบนเสาหิน ทำให้ตัวหนังสืออียิปต์เขียนจากบนลงล่าง ต่อมาในราว
3500 ปีก่อนคริสตกาล อียิปต์คิดเครื่องมือในการเขียนได้ใหม่ คือคิดแผ่นปาไปรัส
ลักษณะคล้ายกระดาษ ก็คู้กันทำด้วยหญ้า และต่อมาก็คิดปากกาทำด้วยลำต้นพืช
ลักษณะคล้ายคณอ้อ การเขียนหนังสือจึงต้องเปลี่ยนรูปไป เพราะไม่อาจเขียนให้
มีรายละเอียดเท่าเดิมได้ ตัวหนังสือที่เขียนคิดกันเป็นพิคนี้ เรียกว่าไฮเออแรติก
(Hieratic) เป็นคนคนนำไปสู่ระบบตัวเขียนย่อ เรียกว่าตัวเขียนเดมอทิค
(Demotic) ซึ่งปรับปรุงให้เขียนง่ายขึ้น โดยลดเส้นสายลงไปอีก ตัวหนังสือ
เดมอทิคเกิดขึ้นในราว 700-600 ปีก่อนคริสตกาล

Α	Α	Α	Α
Ω	Ω	Ω	Ω
Ο	Ο	Ο	Ο
Π	Π	Π	Π
Λ	Λ	Λ	Λ
Σ	Σ	Σ	Σ
Θ	Θ	Θ	Θ
Κ	Κ	Κ	Κ
Φ	Φ	Φ	Φ
Ψ	Ψ	Ψ	Ψ
Χ	Χ	Χ	Χ
Ζ	Ζ	Ζ	Ζ
Ε	Ε	Ε	Ε
Δ	Δ	Δ	Δ
Γ	Γ	Γ	Γ
Β	Β	Β	Β

ตัวหนังสืออียิปต์ที่ค่อยเปลี่ยนแปลงไป

(ถำธร, 2527 : 21)

เมื่อเปรียบเทียบตัวเขียนของอียิปต์ 3 แบบข้างต้นนี้ เราจะเห็นได้ว่า ตัวเขียนไฮเออแรติกและเคมอพิคแตกต่างกับตัวเขียนไฮเออโรกลีฟมาก สัญลักษณ์ไฮเออโรกลีฟมีลักษณะสวยงามหรูหรา จะปรากฏอยู่ในหนังสือส่งเสริมการท่องเที่ยว คู่มือนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะได้เห็นตัวเขียนประเภทสวยงามหรูหรานี้ในสุสานเมืองซัคเคราใกล้กรุงไคโร ตลอดจนอนุสาวรีย์อียิปต์ ๗ ที่ต่าง ๆ

12.2.2 ตัวหนังสือเฟอีนีเซียน (Phoenician)

ตัวหนังสือภาษาค้าง ๆ ในยุโรปล้วนแตกแขนงมาจากระบบตัวเขียนของอียิปต์ ชาวอียิปต์เป็นผู้ประดิษฐ์ตัวเขียน ชาวเฟอีนีเซียนซึ่งเป็นเจ้าทะเลอูเวเวลานั้นรับไปใช้และแพร่หลายไปถึงกรีก สมัยโบราณคนส่วนใหญ่จึงเข้าใจผิดคิดว่า ชาวเฟอีนีเซียนเป็นพวกที่ประดิษฐ์ตัวหนังสือขึ้น แท้จริงเป็นพวกที่นำไปเผยแพร่ เมื่อพวกกรีกรับระบบตัวเขียนนี้ไปใช้ราว 900 ปีก่อนคริสตกาล ก็ได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปตัวเขียนและในราว 100 ปีก่อนคริสตกาลพวกโรมันเจริญขึ้นก็รับเอาอักษรกรีกไปดัดแปลงเป็นอักษรโรมัน

การดัดแปลงตัวอักษร เฟอีนีเซียนจากอักษรอียิปต์

Hieratic	PHOENICIAN	Hieratic	PHOENICIAN
	Α	Β	Β
	Α	Γ	Υ
	Κ	Δ	Υ
	Δ	Ε	Ϝ
	Ϝ	Ζ	Ϝ
	Ϝ	Ζ	Ζ
	Ϝ	Θ	Ϝ
	Ϝ	Ι	Ϝ
	Ϝ	Κ	Ϝ
	Ϝ	Λ	Ϝ
	Ϝ	Μ	Ϝ
	Ϝ	Ν	Ϝ
	Ϝ	Ξ	Ϝ
	Ϝ	Ο	Ϝ
	Ϝ	Π	Ϝ
	Ϝ	Ρ	Ϝ
	Ϝ	Σ	Ϝ
	Ϝ	Τ	Ϝ
	Ϝ	Υ	Ϝ

ภาพแสดง เปรียบ เทียบรูปตัวหนังสือจากอียิปต์จนถึงหนังสือโรมัน

PHOENICIAN	GREEK	ROMAN
aleph	Α	A
beta	Β	B
gamma	Γ	G
delta	Δ	D
epsilon	Ε	E
zayin	Ζ	Z
heth	Η	H
teth	Θ	Θ
yod	Ι	I
kaph	Κ	K
lamed	Λ	L
mem	Μ	M
nun	Ν	N
samekh	Ξ	X
ayin	Ο	O
pe	Π	P
raih	Ρ	R
shin	Σ	S
tau	Τ	T
	Υ	Y
	Φ	Φ
	Χ	Χ
	Ψ	Ψ
	Ω	Ω

การดัดแปลงตัวอักษร โฟนีเซียนจากอักษรอียิปต์

(อักษร, 2527 : 21-22)

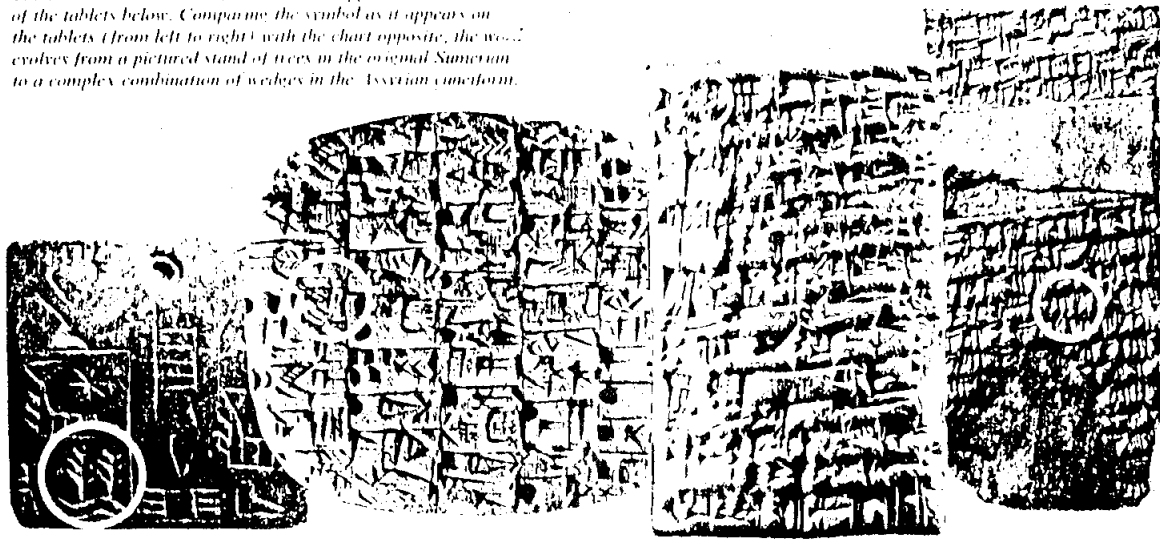
12.2.3 ตัวหนังสือคูนีฟอร์ม (Cuneiform)

ตัวหนังสือคูนีฟอร์มหรือตัวอักษรรูปเล่มเกิดขึ้นเมื่อสี่พันปี ก่อนคริสตกาล ชาวสุมาเรียนเป็นผู้คิดขึ้น ต่อมาชาวอัคเคเดียนนำไปใช้ราว ช่วงกลางสามพันปีก่อนคริสตกาล ต่อจากนั้นก็แพร่หลายไปในหมู่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พวกฮิตไทต์และพวกเอเซียไมเนอร์ กลุ่มอื่น ๆ ราวคริสต์ศตวรรษที่สี่ อักษร คูนีฟอร์มก็เสื่อมสลาย ไม่มีผู้ใคร่รู้ถึงจนกระทั่งคริสต์ศตวรรษที่สิบเก้า เมื่อมีการ ถอดรหัสตัวหนังสือคูนีฟอร์มเป็นผลสำเร็จ

กุญแจที่ไขรหัสลับนี้คืออักษรคูนีฟอร์มไคแม์ ศิลาจารึก ที่เมืองเบฮิสตัน (Behistan) ประเทศอิหร่าน ศิลาจารึกนี้พระเจ้าแดเรียส (ครองราชย์ปี 521-486 ก่อน ค.ศ.) โปรดให้ช่างจารึกไว้ในคริสต์ศตวรรษ ที่แปด นักเดินทางบางคนได้คัดลอกบางส่วนของศิลาจารึกนี้ไว้ ในยุคหลังมีนัก ภาษาสองท่านที่ได้คัดลอกและศึกษาศิลาจารึกนี้ คือ H. C. Rawlinson (ระหว่าง ปี ค.ศ. 1836-1847) และ G. G. Cameron ในปี ค.ศ. 1948) เขาตั้ง ข้อสังเกตว่าศิลาจารึกที่ไคแม์นี้มาจากแถบพื้นที่เปอร์เซียโบราณนี้มันมีลักษณะเป็นภาษาสามภาษา ด้วยกัน คือ ภาษาเปอร์เซียโบราณ ภาษาเอลาไมท์ และภาษาอัคเคเดียน นัก ภาษาศาสตร์สันนิษฐานว่าศิลาจารึกแห่งเมืองเอธิกันจะต้องเป็นของเหล่า กษัตริย์เปอร์เซีย ดังนั้นตรงที่ไคแม์เป็นชื่อเฉพาะทั้งหลาย เขาใส่พระนามกษัตริย์ เปอร์เซียแทน ส่วนบรรดาชื่อสามัญที่มีปรากฏอยู่ เขาเขียนชื่อเหล่านี้กับคำในภาษา อะเวสตันและสันสกฤต ในที่สุดนักภาษาศาสตร์ก็สามารถเข้าใจตัวบทภาษา เปอร์เซียโบราณได้ และอาศัยความรู้นี้แกะระบบตัวอักษรคูนีฟอร์มได้สำเร็จ อย่างไรก็ตามยังมีตัวบทคูนีฟอร์มอีกมากมายซึ่งค้นไม่พบและตีความไม่ออก

The commonly used word for "orchard" appears circled in each of the tablets below. Comparing the symbol as it appears on the tablets (from left to right) with the chart opposite, the word evolves from a pictured stand of trees in the original Sumerian to a complex combination of wedges in the Assyrian cuneiform.

The commonly used word for "orchard" appears circled in each of the tablets below. Comparing the symbol as it appears on the tablets (from left to right) with the chart opposite, the word evolves from a pictured stand of trees in the original Sumerian to a complex combination of wedges in the Assyrian cuneiform.

Early pictograph, 3000 B.C.

Cuneiform, 2500 B.C.

Early Babylonian, 1750 B.C.

Assyrian, 683 B.C.

(Claiborne, 1974 : 67)

ตัวทสมัคัน ๆ ของสุเมเรียนเป็นหลักฐานซึ่ซัดให้เราทราบว่า ระบบตัวเขียนคิวนี้อิฟอร์มพัฒนามาจากรูปภาพ ตัวอย่างสัญลักษณ์แรก ๆ เช่น

คือดวงดาว เทพเจ้า สวรรค์ พืชผัก โคแก

ตลอดมีสัญลักษณ์คือ

เนื่องจากการจารสัญลักษณ์เหล่านี้

ช่างใช้เหล็กจารลงบนแผ่นดินเหนียว และคองวางเหล็กจารตั้งฉากเพื่อไม่ให้ มีอูดกั้วหนังสือเปื้อนเประระ ตัวเขียนจึงเป็นรูปกลม คังนั้น สัญลักษณ์ *

เมื่อเป็นคำเขียนจึงเป็นรูปเล่ม นอกจากนี้ชาวสุเมเรียนยังพัฒนา
 สัญลักษณ์ที่ซับซ้อนขึ้นด้วย เป็นต้นว่า "ส่วน" โค้ด และสัญลักษณ์บาง
 สัญลักษณ์อาจใช้แทนเสียงโค้วด้วย เช่น อ่านว่า "AN"

(เป็นพยางค์) ก็คือ อ่านว่า "เทพเจ้า" ก็คือเช่นกัน โดยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า
 ระบบอักษรคูนiform เป็นระบบรวม กล่าวคือรวมระบบสัญลักษณ์แทนคำ และ
 ระบบอักษรพยางค์ไว้ด้วยกัน จนถึงสมัยภาษาเปอร์เซียโบราณ อักษรคูนiform
 จึงได้รับการปรับปรุงเพิ่มเติมจนเป็นระบบอักษรแทนเสียง (alphabetic)

12.2.4 ค้วหนังสือจีน

ค้วหนังสือจีนในระยะแรกเริ่มมีลักษณะเช่นเดียวกับ
 ค้วหนังสือไฮเออโรกลีฟและคูนiform คือสร้างค้วหนังสือขึ้นตามรูปที่มองเห็น
 (ก่าธร สดิรกุล 2527) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการเขียนภาพอันมีลักษณะ
 เป็นหนังสือภาพ (pictograph) หรือเขียนสัญลักษณ์ของภาพที่มองพอทราบความ
 หมายได้ว่า หมายถึงภาพอะไร และค้วหนังสือนั้นก็มีความหมายถึงสิ่งของนั้น ๆ
 โดยตรงเช่น

	พระอาทิตย์	พระจันทร์	ภูเขา	เด็ก	งูใหญ่
โบราณ	☉	☾	山	兒 兒	虺 虺
ปัจจุบัน	日	月	山	子	巳
	ต้นไม้	ฝน	ลูกธนู	ประตู	เล่มหนังสือ
โบราณ	木	雨	矢	門 門	册 册
ปัจจุบัน	木	雨	矢	門	册

(คำกร สฉีรกุล : 4)

ต่อมา จีนพัฒนาตัวหนังสือในลักษณะที่เป็น Ideograph

คือ สร้างเครื่องหมายแทนความคิด เช่น ความดี ความชั่วซึ่งเป็นอาการนาม
 ตัวอย่างเช่น น้ำไม่มีรูปเฉพาะตัว จะเปลี่ยนไปตามสิ่งที่บรรจุ ดังนั้น จีนจึง
 เขียนภาพระลอกน้ำเป็นสัญลักษณ์แทนความหมายของน้ำ เป็นต้น

โบราณ	一	二	三	日	中	田	水	田
ปัจจุบัน	一	二	三	日	中	田	水	田
	หนึ่ง	สอง	สาม	กลางวัน	ตรงกลาง	อาณาเขต	น้ำ	นา

(คำกร สฉีรกุล : 5)

พัฒนาการขั้นที่สาม เมื่อบ้านเมืองเจริญมากขึ้น คนย่อมมีความนึกคิดแตกแขนงไปมาก ความคิดหนึ่ง ๆ ก็ต้องสร้างตัวหนังสือขึ้นแทนตัวหนึ่ง การสร้างตัวหนังสือจึงต้องเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงได้คิดเอาตัวหนังสือที่คิดไว้แล้ว มาผสมกัน กำหนดความหมายขึ้นใหม่เช่นตัวอย่าง

木 + 木 = 林 + 木 = 森 日 + 月 = 明
 ต้นไม้ ต้นไม้ ป่า ต้นไม้ ป่าทึบ พระอาทิตย์ พระจันทร์ แสงสว่าง

女 + 子 = 好 女 + 女 = 姪 東 + 東 = 東東
 ผู้หญิง เด็ก ความดีงาม ผู้หญิง ผู้หญิง ทะเลาะกัน ตะวันออก ตะวันออก ทุกหนทุกแห่ง

人 人 車 車 馬 馬馬
 คน ประชาชน รถ อีกทีก็ครึกโครม ม้า ความขับ

(ถ้าธ สดธิรฤล : 5)

พัฒนาการขั้นที่สี่ จึงคิดวิธีสร้างตัวหนังสือโดยการกลับตำแหน่งของตัวหนังสือ โดยกลับเอาค่านบนมาเป็นค่านล่าง หรือเอาค่านซ้ายมาเป็นค่านขวา ทำให้เกิดตัวหนังสือที่ให้ความหมายตรงข้าม สามารถสร้างตัวหนังสือเพิ่มขึ้นอีกมาก เช่น

上 下 后 司 老 考
 ข้างบน ข้างล่าง เจ้านาย เสมียน แก่ ตรวจการ

(กลับเส้นด้านล่างจากตัวดไปทางขวาเป็นมาทางซ้าย เปลี่ยนความหมายจากคนแก่เป็นผู้ตรวจการ เพราะคนแก่ส่วนใหญ่เป็นผู้ตรวจควบคุมผู้อ่อนอาวุโส)

(ถ้าธ, 2527 : 6)

พัฒนาการขั้นที่ห้า จินใช้คำพ้องเสียงในรูปหนึ่งไปแทน
ในอีกความหมายหนึ่งก็ได้ เช่น

- 來 ล่าย แปลว่า เมล็ดพืช และแปลว่า มา ก็ได้ คำนี้สร้างจากภาพคันไม้
มีเมล็ดพืชห้อยอยู่ แต่นำไปใช้เป็นคำที่มีความหมายว่า มา ก็ได้
足 ชู่ แปลว่า เท้า และแปลว่า เพียงพอ ก็ได้
八 ปา แปลว่า บ้า และแปลว่า แปด ก็ได้
長 ฉาง แปลว่า ยาว ก็ได้ แปลว่า ผู้ใหญ่ ก็ได้

(ก่าธร, 2527 : 6)

คำที่มีเสียงซ้ำ (Homophone) เป็นคำที่มีเสียงเดียว
แต่มีหลายความหมาย จินได้สร้างตัวหนังสือขึ้นโดยวิธีการขอมตัวหนังสือของคำ
ที่มีความหมายอันอาจเขียนเป็นภาพได้ การสร้างคำโดยกำหนดเสียงแทนความ-
หมาย เมื่อสร้างไปมาก ๆ ก็อาจมีคำที่มีเสียงพ้องกัน แต่มีความหมายต่างกัน

พัฒนาการขั้นที่หก คือวิธีสร้างตัวหนังสือที่เลียนเสียง
จากคำอื่น โดยมีคำที่มีเสียงใกล้เคียงกันอีกไว้เป็นหลัก แล้วผสมกับเส้นสาย
เพิ่มเติมหรือผสมกับคำอื่น สร้างความหมายขึ้นใหม่ เช่น

คำ 羊 อ่านว่า เอี้ยง แปลว่า แพะ คำยหายสมุทรมีเสียง เอี้ย เขียนภาพ

ไต้ยาก ก็เอาค่าน้ำ

彳 + 羊	เป็น 洋	แปลว่ามหาสมุทร	คือเอาเสียงเป็นหลัก
門	มีง = ประตู + 口	ปาก = 問	มีง แปลว่า ถาม
馬	ม่า = ม้า + 女	ผู้หญิง = 媽	หมา แปลว่า แม่
果	แก้ว = ผลไม้ + 彳	น้ำ = 課	แก้ว แปลว่า แม่ค้า
果	แก้ว = ผลไม้ + 言	พูด = 課	แก้ว แปลว่า บทเรียน

(คำกร, 2527 : 6)

12.3 ข้อจำกัดของระบบตัวเขียน

ภาษาใดก็ตาม ใ้ว่าจะใช้ระบบตัวเขียนแต่เพียงระบบใดระบบเดียว นั่นคือ ระบบตัวเขียนของภาษาหนึ่งอาจมีระบบตัวเขียนประเภทสัญลักษณ์แทนคำ (logographic) สัญลักษณ์แทนพยางค์ (syllabic) และสัญลักษณ์แทนเสียง (alphabetic) ใช้ปะปนกัน เป็นต้นว่า ภาษาอังกฤษปัจจุบันใช้ตัวเลขแสดงคำหรือหน่วยคำ เช่น 2, 4th ซึ่งเป็นการใช้สัญลักษณ์แทนคำ (logographic) แม้ว่าระบบตัวเขียนของภาษาอังกฤษเป็นระบบตัวอักษร (alphabetic)

ยิ่งไปกว่านั้น ระบบตัวเขียนที่สมบูรณ์หาได้ยาก เช่น ระบบตัวอักษรที่ใช้ในภาษาอังกฤษมิได้เป็นระบบที่ประหยัด เพราะหน่วยเสียงหนึ่งอาจใช้อักษรหลายตัว เช่น ig ในคำว่า sign i-e ในคำว่า sine igh ในคำว่า sight ในภาษาไทยมีอักษร ช ค ฆ แทนหน่วยเสียงเดียว เป็นต้น

นอกจากนี้ บางครั้งก็เป็นเรื่องของการประหยัคสัญลักษณ์เกินกว่าเหตุ คือใช้สัญลักษณ์ตัวเดียวกันแทนหน่วยเสียงที่ต่างกัน ตัวอย่างเช่น ภาษาอังกฤษใช้ สัญลักษณ์ th ในคำว่า this /f/ และ thin /θ/

ข้อบกพร่องในระบบตัวเขียนที่พบเห็นมากที่สุดได้แก่ การที่ระบบนั้น ไม่ได้ชี้แจงแสดงหน่วยเสียงบางหน่วยที่มีอยู่ในภาษาตัวอย่างเช่น ระบบตัวเขียนภาษาอังกฤษไม่มีเครื่องหมายแสดงพวกหน่วยเสียงพิเศษ เช่น การเน้น การเว้นจังหวะ ส่วนพวกเครื่องหมายวรรคตอนก็เพิ่งจะเริ่มมีใช้อย่างไม่เป็นระบบนักใน ตอนต้นศตวรรษที่สิบ เรื่องความสั้นยาวของเสียงก็เป็นข้อบกพร่องอีกข้อหนึ่ง ด้วยไม่มีรูปกำกับไว้ เข้าใจว่าตั้งแต่สมัยภาษาละติน ไม่มีเครื่องหมายกำกับ แสดงสระเสียงยาว ต่อมาเมื่อกลุ่มภาษาเยอรมันนิกรับอักษรละตินมาปรับปรุง ใช้ ก็พลอยไม่ได้แยกแยะความแตกต่างระหว่างสระเสียงสั้นเสียงยาวเอาไว้

ระบบตัวเขียนอาจมีข้อบกพร่องในแง่ที่ว่าได้รับเอาลักษณะตัวเขียน ที่ใช้กันอยู่เดิมในภูมิภาคนั้นไว้ ตัวอย่างเช่น ภาษาอังกฤษเก่าประกอบด้วยสระ บางตัวซึ่งไม่อาจถ่ายทอดโดยใช้สัญลักษณ์อักษรละติน เช่น สระ eo ในคำว่า mīsthleopun ปัจจุบันเราไม่ทราบว่าจะออกเสียงอย่างไร ยังเป็นที่ ถกเถียงกันอยู่ เข้าใจว่าสัญลักษณ์ผสม eo อาจหลงเหลือมาจากระบบตัวเขียน ภาษาไอริชเก่า ดังนั้น การแกะระบบตัวหนังสือภาษาอังกฤษเก่าจึงยิ่งซับซ้อน หัวใจ เพราะเป็นระบบตัวหนังสือที่ยังใช้ทั้งระบบตัวสะกดของเดิมในภาษา ไอริชเก่า และระบบตัวเขียนของละตินด้วย

เนื่องจากระบบตัวเขียนมักไม่สมบูรณ์และติดขัดกับธรรมชาติของเสียง บางครั้งจึงไม่สามารถให้ข้อมูลเพียงพอ เราจำเป็นต้องหาเพิ่มเติมเสริมจาก หลาย ๆ ทางด้วยกัน ทางหนึ่งที่ใช้กันเป็นปรกติธรรมดาก็คือการวิเคราะห์ บทรอยกรอง การศึกษาบทรอยกรอง จึงนับว่าอาจช่วยให้ข้อมูลบางประการ

ซึ่งระบบตัวเขียนไม่แสดงไว้ แต่อย่างไรก็ตาม เราต้องตระหนักด้วยว่าลักษณะกำ-
ประพันธ์นั้น อาจกำหนดควบคุมกระส่วนหน่วยเสียง กล่าวคือ นหรือยกรองจะใช้
กระส่วนหน่วยเสียงต่าง ๆ และอาจขยายเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงกระส่วนหน่วยเสียง
ด้วย ดังนั้น หากเราจะหาข้อมูลจากนหรือยกรอง จำเป็นต้องตีความด้วยความ
ระมัดระวังแบบเดียวกับการศึกษาความระบบตัวเขียน

อนึ่ง พวกตัวสะกดผิดก็อาจช่วยให้ข้อมูลแก่เราได้ เมื่อการสะกดตัว
ตามธรรมเนียม ไม่บอกให้เราทราบว่าคำนั้น ๆ เมื่อนำไปใช้พูดออกเสียง
อย่างไร ตัวอย่างเช่น ในประโยค I would have come yesterday
if I had known there was a party. เมื่อมีการบันทึกไว้ หากผู้บันทึก
เป็นผู้ที่มีอารมณ์ขัน หรือไม่ก็เป็นผู้ที่มักสะกดตัวหนังสือผิด เราได้เขียน of
/ əv / แทนคำว่า have. เราอาจสันนิษฐานได้ว่า คำว่า have นั้น ปกติ
ออกเสียงว่า / əv / ดังนั้นพวกตัวสะกดผิดทั้งหลายจึงอาจเป็นข้อมูลเก่าแก่ที่ให้
ประโยชน์

12.4 วิวัฒนาการภาษาเขียน

Robert Claiborne (1974 : 20) ลำดับวิวัฒนาการของ
ภาษาเขียนไว้ในหนังสือชื่อ The Birth of Writing ดังนี้

30,000 ปีก่อนคริสตศักราช
ปรากฏภาพวาดสมัยแรกเริ่มบนผนังถ้ำ ดินแดนทวีปยุโรป

20,000-6500 ปีก่อนคริสตศักราช
ในทวีปแอฟริกา มนุษย์เริ่มใช้ปมเชือก รอยบากกระดูก เพื่อนับสิ่งต่าง ๆ
สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นก่อนมนุษย์จะคิดตัวเขียน

3500-3000 ปีก่อนคริสตศักราช

ชาวสุเมเรียนเริ่มใช้ภาษาเขียนชนิดรูปภาพ (pictograph)

3000 ปีก่อนคริสตศักราช

ชาวอียิปต์ประดิษฐ์อักษรไฮเออโรกลิฟ โดยนำรูปภาพกับสัญลักษณ์มาผสมกัน จารึก
ไว้นบนหลุมฝังศพ โบสถ์วิหารและอนุสาวรีย์

2800-2600 ปีก่อนคริสตศักราช

ระบบตัวเขียนของชาวสุเมเรียนเปลี่ยนจากตัวเขียนรูปภาพมาเป็นอักษรคิวนีฟอร์ม
ลักษณะเป็นอักษรรูปสี่เหลี่ยม อ่านจากซ้ายไปขวา

2500 ปีก่อนคริสตศักราช

อักษรคิวนีฟอร์มแพร่หลาย ใช้กันทั่วดินแดนแถบตะวันออกกลาง

2300 ปีก่อนคริสตศักราช

คนในแถบลุ่มน้ำสินธุประดิษฐ์สัญลักษณ์รูปภาพใช้เป็นที่ตราประทับบนทรัพย์สิน
ส่วนบุคคล

2000 ปีก่อนคริสตศักราช

ได้มีการค้นพบตัวเขียนรูปภาพเป็นเรื่องราวติดต่อกันไป ปรากฏอยู่บนตราและ
แผ่นดินเหนียว เชื่อกันว่าเป็นระบบตัวเขียนที่แท้จริง

1500 ปีก่อนคริสตศักราช

ชาวฮิตไตต์ประดิษฐ์ตัวอักษรไฮเออโรกลิฟของตนเอง

ชาวจีนพัฒนาตัวอักษรความคิด (ideograph) สลักไว้นบนภาชนะทองเหลือง
และกระดูกพยากรณ์ (oracle bones)

1400 ปีก่อนคริสตศักราช

ผู้ค้นในแถบเมืองท่า Ugarit บรรพบุรุษของชาวเฟอีนีเซียนประดิษฐ์อักษร
(alphabet) ขึ้นใช้

1100-900 ปีก่อนคริสตศักราช

ชาวเฟอีนีเซียนแพร่ภาษาเขียนของตน ซึ่งจัดว่าเป็นต้นแบบของตัวเขียนยุคใหม่
ข้ามทะเลเมดิเตอร์เรเนียนไปถึงกรีซ

800 ปีก่อนคริสตศักราช

ชาวกรีกพัฒนาตัวอักษรแทนเสียง (alphabet) และสร้างสระใช้ด้วย

12.5 ลายสือไทย

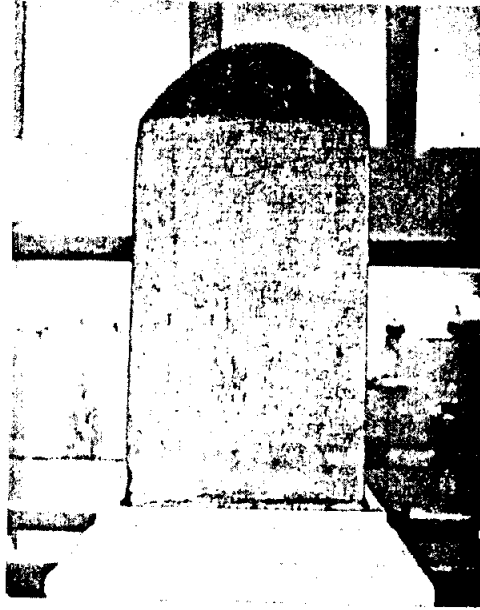
เราได้เรียนรู้ จากวิวัฒนาการภาษาเขียนว่า การประดิษฐ์อักษรใช้
แทนเสียงเป็นวิวัฒนาการล่าสุดของระบบตัวเขียน แสดงให้เห็นวัฒนธรรมและ
ความเจริญของมนุษย์ นับเป็นสิ่งประดิษฐ์มหัศจรรย์อย่างหนึ่งของมนุษย์ ใน
ประวัติศาสตร์ของชาติไทย เรามีอักษรไทยใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 1826 องค์ผู้ประดิษฐ์
อักษรไทยคือพ่อขุนรามคำแหงมหาราช อักษรไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยมาจนสมัย
รัตนโกสินทร์นับอายุได้ถึง 700 กว่าปีแล้ว รูปอักษรได้มีการดัดแปลงไปบ้าง และ
อักษรวิธีแตกต่างกันไปในแต่ละสมัย แต่ผู้ใช้สืบทอดกันมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม
อันล้ำค่าจนถึงปัจจุบัน (อิงอร สุพันธุ์วัฒน์ 2527)

12.5.1 การค้นพบศิลาจารึก

เมื่อ พ.ศ. 2376 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ซึ่งขณะนั้นยังดำรงพระยศเป็นพระเจ้าอนุวงศ์เจ้าฟ้า
มงกุฎนั้นพระองค์ทรงผนวช ทรงเลาเรียนภาษามกธอย่างแตกฉาน ถึงกับแต่งฉันท

ภาษามคธได้ พระองค์เคยเสด็จจุดงักไปเทศนามบรมประชาชนอยู่เนือง ๆ ทรง
เห็นความทุกข์สุขของราษฎรอย่างใกล้ชิด ครั้งหนึ่งเสด็จประพาสเมืองสุโขทัย
ได้เสด็จไป ณ เขตพระราชวังโบราณ สมัยพระราชวงศ์พระร่วงได้ทรงพบพระแท่น
มนังคศิลาอาสน์และหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระองค์ทรงโปรดฯ
ให้อัญเชิญวัตถุสำคัญทั้ง ๒ อย่างนี้มากรุงเทพฯ โดยโปรดฯ ให้นำไปรักษาไว้ที่หน้า
วัดราชาธิวาส (วัดสมอราย) ซึ่งพระองค์ทรงจำพรรษาอยู่ ครั้นเมื่อพระองค์
เสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติแล้วได้โปรดฯ ให้นำไปประดิษฐานไว้ ณ บริเวณศาลาราย
ภายในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๖๖ พระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้โปรดฯ ให้อัญหลักศิลาจารึกจากที่ตั้งเดิม นำไปประดิษฐาน
ไว้ในพระที่นั่งสุวิเชียนมาน ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ศิลาจารึก,
๒๕๒๖ : ๒-๓)

หลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เป็นศิลาเรียบสูง ๑ เมตร
๑๑ เซนติเมตร กว้าง ๓๕ เซนติเมตร หน้า ๓๕ เซนติเมตร มีจารึกทั้ง ๔ ด้าน
ด้านที่หนึ่งมี ๓๕ บรรทัด ด้านที่สองมี ๓๕ บรรทัด ด้านที่สามมี ๒๗ บรรทัด ด้าน
ที่สี่ มี ๒๗ บรรทัด (ถาวร สติรกุล, ๒๕๒๖ : ๕๔)

ศิลาจารึก

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

ศิลาจารึกหลักนี้เป็นศิลาจารึกหลักสำคัญที่สุดของคนไทย เรา ซึ่งเป็นศิลาหลักแรกที่จารึกด้วยตัวหนังสือไทยที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ได้ทรง ประดิษฐ์ขึ้น เป็นศิลาจารึกถึงพระราชประวัติของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช และ การจัดตั้งราชอาณาจักรสุโขทัยของชนชาติไทยในสุพรรณภูมิ เป็นศิลาจารึกที่รักษา หลักฐานประวัติศาสตร์ของชาติไทย เนื้อหาในศิลาจารึกเป็นทั้งวรรณกรรม โบราณคดี บันทึกหลักฐานเรื่องวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี จึงเป็นศิลา- จารึกที่ล้ำค่ายิ่งของคนไทย หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงได้ศิลาจารึกอันเป็นหลักฐานที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์นี้มา

ก็ได้ทรงพากันเพื่ออ่านข้อความในศิลาจารึกนั้น ใน พ.ศ. 2379 ได้มีคณะนักปราชญ์
ราชบัณฑิตในความควบคุมของสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์
ทรงเป็นแม่กองคัดอักษรจากศิลาจารึก

12.5.2 การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับตัวอักษรไทย

หลังจากที่มีการค้นพบศิลาจารึกหลักที่ 1 ในรัชสมัยของ
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว ก็ได้มีนักปราชญ์ราชบัณฑิตและ
สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับตัวอักษรไทยหลายท่านด้วยกัน

ศาสตราจารย์ยอร์ช เซเคส์ เป็นคนแรกที่ค้นคว้าเกี่ยวกับ
กำเนิดตัวหนังสือไทย ศาสตราจารย์เซเคส์ ได้กล่าวว่าอักษรไทยวิวัฒนาการ
มาจากอักษรขอมโบราณและอักษรขอมโบราณ และสันนิษฐานว่าพ่อขุนรามคำแหง
ทรงนำอักษรขอมมาดัดแปลง (อิงอร สุพันธ์วิเศษ, 2527 : 2)

ศาสตราจารย์ ทองคำวรรณ ได้เขียนหนังสือเรื่อง
"สันนิษฐานเปรียบเทียบการเขียนอักษรไทยกับอักษรขอมในสมัยพ่อขุนรามคำแหง" โดย
มีการเทียบลักษณะอักษรแต่ละตัว และมีความเห็นตรงกับความคิดของศาสตราจารย์
ยอร์ช เซเคส์ ที่ว่าพ่อขุนรามคำแหงทรงดัดแปลงตัวอักษรไทยมาจากอักษรขอม

ขจร สุขพานิช เขียนบทความเรื่อง "ลายสือไทย" แสดง
ความเห็นขัดแย้งกับยอร์ช เซเคส์ โดยมีความเห็นว่าตัวอักษรไทยน่าจะได้รับ
อิทธิพลจากอักษรอินเดีย

ไมเคิล ไรท์ เขียนบทความเรื่อง "ลายสือไทยลายสือ
ที่ไหนกัน" "ลายสือไทย (อีกแล้ว)" สนับสนุนความคิดของขจร สุขพานิช โดย
อ้างหลักฐานและเหตุผลว่า อักษรสมัยสุโขทัยน่าจะพัฒนามาจากอักษรปัลลวะ
สมัยทวารวดีมากกว่าที่จะดัดแปลงมาจากอักษรขอม

ดูวดี ทองคำวรรณ เขียน "อักษรวิธีของพ่อขุนรามคำแหง" โดยกล่าวถึงที่มาของตัวอักษรและอักษรวิธีในสมัยพ่อขุนรามคำแหง (อิงอร, 2527 : 3)

เพ็ญศรี บ้านไกรทอง เขียน "วิวัฒนาการอักษรไทยสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาธาตุและพญาลิไท พ.ศ.1900 โดยเปรียบเทียบตัวอักษรทั้ง 2 สมัย

พิชัย สันตภิรมย์ เขียน "แผนภูมิศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง" โดยคัดลอกศิลาจารึกพร้อมทั้งถอดเทียบเป็นภาษาปัจจุบัน

ศาสตราจารย์ประเสริฐ ณ นคร ให้สัมภาษณ์ในหนังสือศิลปวัฒนธรรม ฉบับสิงหาคม 2525 ว่า ในพงศาวดารเหนือ พระร่วงได้ประชุมนักปราชญ์บัณฑิตมีชาติต่าง ๆ ร่วมกันประดิษฐ์อักษรไทย ยกเว้นแต่ชาวจีน เพราะหนังสือจีนเป็นตัวอักษรที่ใช้รูปภาพแทน ไม่ได้สะกดเป็นตัว ๆ ดังนั้นการประดิษฐ์ตัวอักษรของพ่อขุนรามคำแหง คงจะได้ดูได้ฟังความเห็นจากนักปราชญ์ราชบัณฑิตที่รู้ตัวอักษรของชาติต่าง ๆ ที่มี ใค้นำแบบต่าง ๆ มาพิจารณา และทรงเลือกเอาตัวที่เหมาะสมที่สุดและเขียนใคง่าย (ภาธร : 68)

นอกจากจะมีการศึกษาเกี่ยวกับอักษรไทยในสมัยพ่อขุนรามคำแหงแล้ว ยังมีผู้สนใจที่ศึกษาเกี่ยวกับอักษรไทยสมัยต่าง ๆ อีกหลายคนด้วยกัน²

²ผู้สนใจรายละเอียดเรื่องนี้โปรดอ่านอิงอร สุพันธุ์วนิช วิวัฒนาการอักษรและอักษรวิธีไทย, 2527. หน้า 3-6.

12.5.3 วิวัฒนาการอักษรไทย

อักษรพจนานุกรมคำแหง

นันทนา คำานวิวัฒน์ (2525) ศึกษาอักษรพจนานุกรมคำแหง จากภาพพิมพ์ของศิลาจารึก จากการศึกษาเปรียบเทียบคานอักษรวิชา พบว่า อักษรคณตระกูลของอักษรพจนานุกรมคำแหง คือ อักษรพราหมณ์ อักษรปัลลวะ และ อักษรขอมหวัค กับอักษรพจนานุกรมคำแหงนี้มีความคล้ายคลึงทางคานรูปตัวอักษร แต่อย่างไรก็ตาม นันทนา คำานวิวัฒน์ ได้สังเกตเห็นว่า อักษรพจนานุกรมคำแหงนั้น แตกต่างจากอักษรคณตระกูลในแง่คาง ๆ ดังต่อไปนี้ (นันทนา 2525 : 11)

ตารางเปรียบเทียบแบบอักษรปัลลวะ - ขอม - มอญ

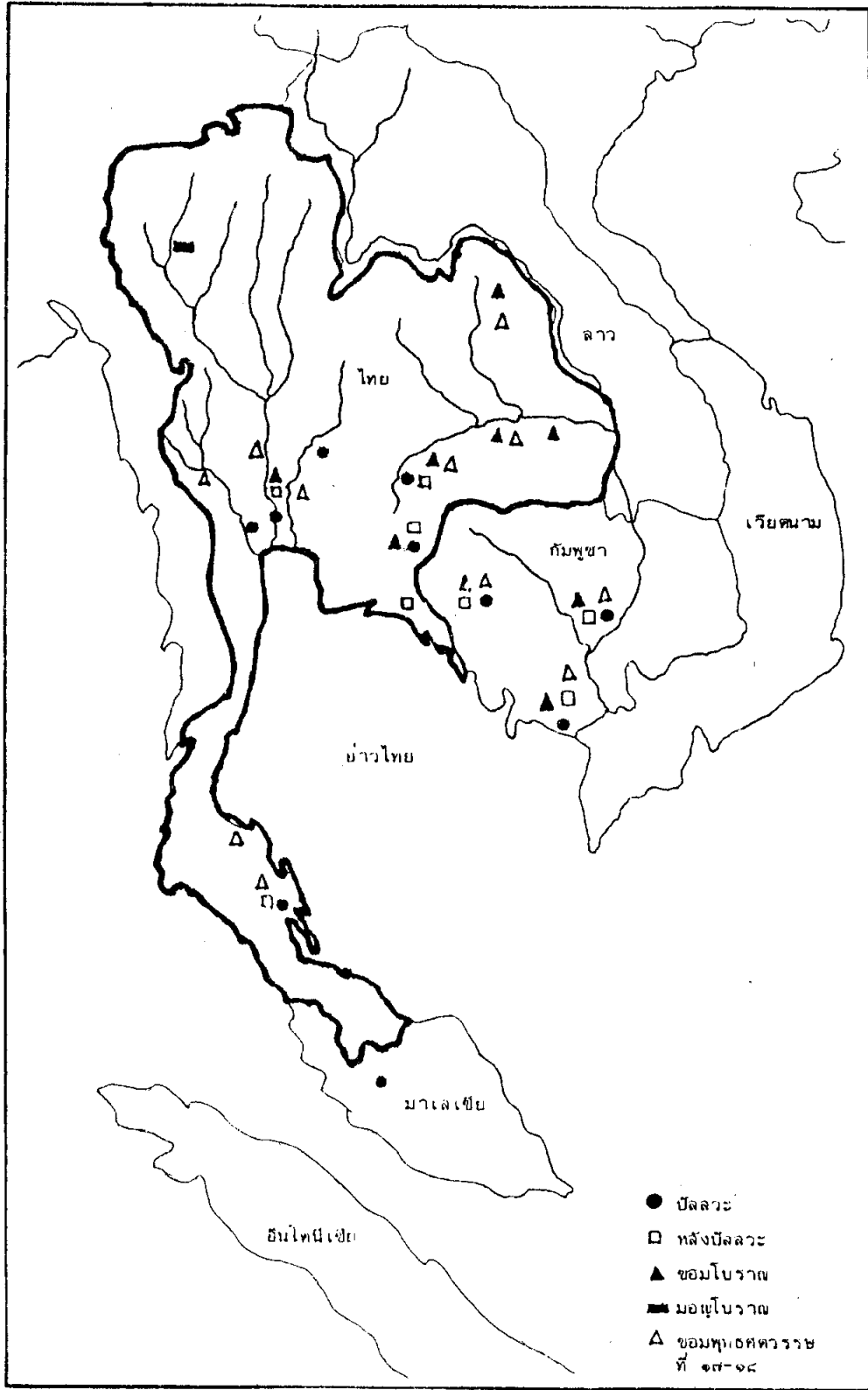
	ก	ข	ค	ฅ	ง	จ	ฉ	ช	ฌ	ญ	ม	ร	ท	ฒ	ณ	ด	น	บ	ป	ผ	พ	ม	ย	ว	ร	า	า	า		
อักษรปัลลวะ พ.ศ. ๑๑๑๑	ꨀ		ꨁ		ꨂ		ꨃ		ꨄ	ꨅ				ꨆ	ꨇ	ꨈ	ꨉ	ꨊ	ꨋ	ꨌ	ꨍ	ꨎ	ꨏ	ꨐ	ꨑ	ꨒ	ꨓ	ꨔ	ꨕ	
อักษรขอมปัลลวะ พ.ศ. ๑๑๑๑	ក	ខ	ក	ឃ	ច	ឆ	ជ	ឈ	ញ	រ			្រ	ត	ណ	ដ	ន	ប	ប	ម	ម	យ	វ	រ	ា	ា	ា	ា	ា	
อักษรขอมปัลลวะ พ.ศ. ๑๑๑๑	ក	ខ	ក	ឃ	ច	ឆ	ជ	ឈ	ញ	រ				្រ	ត	ណ	ដ	ន	ប	ប	ម	ម	យ	វ	រ	ា	ា	ា	ា	ា
อักษรขอมโบราณ พ.ศ. ๑๑๑๑	ក	ខ	ក	ឃ	ច	ឆ	ជ	ឈ	ញ	រ				្រ	ត	ណ	ដ	ន	ប	ប	ម	ម	យ	វ	រ	ា	ា	ា	ា	ា
อักษรขอม พ.ศ. ๑๑๑๑	ក	ខ	ក	ឃ	ច	ឆ	ជ	ឈ	ញ	រ				្រ	ត	ណ	ដ	ន	ប	ប	ម	ម	យ	វ	រ	ា	ា	ា	ា	ា
อักษรขอม พ.ศ. ๑๑๑๑	ក	ខ	ក	ឃ	ច	ឆ	ជ	ឈ	ញ	រ				្រ	ត	ណ	ដ	ន	ប	ប	ម	ម	យ	វ	រ	ា	ា	ា	ា	ា
อักษรขอม พ.ศ. ๑๑๑๑	ក	ខ	ក	ឃ	ច	ឆ	ជ	ឈ	ញ	រ				្រ	ត	ណ	ដ	ន	ប	ប	ម	ម	យ	វ	រ	ា	ា	ា	ា	ា
อักษรขอมโบราณ พ.ศ. ๑๑๑๑	ក	ខ	ក	ឃ	ច	ឆ	ជ	ឈ	ញ	រ				្រ	ត	ណ	ដ	ន	ប	ប	ម	ម	យ	វ	រ	ា	ា	ា	ា	ា
อักษรขอม พ.ศ. ๑๑๑๑	ក	ខ	ក	ឃ	ច	ឆ	ជ	ឈ	ញ	រ				្រ	ត	ណ	ដ	ន	ប	ប	ម	ម	យ	វ	រ	ា	ា	ា	ា	ា
อักษรขอม พ.ศ. ๑๑๑๑	ក	ខ	ក	ឃ	ច	ឆ	ជ	ឈ	ញ	រ				្រ	ត	ណ	ដ	ន	ប	ប	ម	ម	យ	វ	រ	ា	ា	ា	ា	ា
อักษรขอม พ.ศ. ๑๑๑๑	ក	ខ	ក	ឃ	ច	ឆ	ជ	ឈ	ញ	រ				្រ	ត	ណ	ដ	ន	ប	ប	ម	ម	យ	វ	រ	ា	ា	ា	ា	ា
อักษรขอม พ.ศ. ๑๑๑๑	ក	ខ	ក	ឃ	ច	ឆ	ជ	ឈ	ញ	រ				្រ	ត	ណ	ដ	ន	ប	ប	ម	ម	យ	វ	រ	ា	ា	ា	ា	ា
อักษรขอม พ.ศ. ๑๑๑๑	ក	ខ	ក	ឃ	ច	ឆ	ជ	ឈ	ញ	រ				្រ	ត	ណ	ដ	ន	ប	ប	ម	ម	យ	វ	រ	ា	ា	ា	ា	ា
อักษรขอม พ.ศ. ๑๑๑๑	ក	ខ	ក	ឃ	ច	ឆ	ជ	ឈ	ញ	រ				្រ	ត	ណ	ដ	ន	ប	ប	ម	ម	យ	វ	រ	ា	ា	ា	ា	า

(กรมศิลปากร : 54)

1. รูปสระของอักษรคั่นตระกูลมี 2 แบบ คือ รูปสระ
ลอยและรูปสระจม รูปสระลอยใช้เขียนโค้วขัวคัวของมันเอง โดยไม่ต้องมีรูป
พยัญชนะคั่นเป็นทุนให้เกาะ รูปสระจม ใช้เขียนในทอวงคัวที่มีพยัญชนะคั่นกำกับ
รูปสระของอักษรทอขุนรามคำแหงนั้นมีอยู่เพียงรูปเดียว ก็คือรูปสระจม ยกเว้น
รูปสระอี ซึ่งปรากฏทั้งรูปสระลอยและรูปสระจม แต่รูปสระลอยนั้นปรากฏเพียง
ครั้งเดียวเท่านั้น (ค่าน 1 บรรทัดที่ 1) จึงสันนิษฐานว่าอาจจะเป็นเพียงเหตุ
บังเอิญเท่านั้น

2. ตำแหน่งที่วางของรูปอักษรคั่นตระกูลนั้นอยู่ข้างหน้า
ข้างหลัง ข้างบน หรือข้างล่างรูปพยัญชนะคั่น แต่ในอักษรทอขุนรามคำแหงนั้น รูป
สระเขียนอยู่ข้างหน้าหรือข้างหลังรูปพยัญชนะคั่นเท่านั้น ก็จะเขียนอยู่บนบรรทัด
เดียวกับรูปพยัญชนะเสมอ

3. ในอักษรคั่นตระกูลนั้นไม่มีรูปวรรณยุกต์ปรากฏใช้
ซึ่งนี่ก็เพราะว่าภาษาอินเดียนและภาษาขอม มิได้เป็นภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์
เช่น ภาษาไทย อักษรทอขุนรามคำแหงมีรูปวรรณยุกต์ปรากฏอยู่ 2 รูป คือ
รูปไม้เอก และรูปกากบาท + (ใช้เป็นไม้โท)

(กรมศิลปากร 2526 หน้า 15)

อักษรพระเจ้าลิไทย

อักษรพอซุนรามคำแหงนั้นปรากฏใช้เฉพาะในรัชสมัย
 ของพระองค์เท่านั้น ต่อมาในรัชสมัยของพระเจ้าลิไทย ซึ่งเป็นหลานของพอซุน-
 รามคำแหง ได้มีรูปอักษรไทยแบบใหม่ปรากฏขึ้น รูปอักษรแบบใหม่นี้เรียกว่า อักษร
 พระเจ้าลิไทย เนื่องจากปรากฏใช้ครั้งแรกในรัชสมัยของพระองค์ ในปี พ.ศ.
 1900 อักษรพระเจ้าลิไทยมีรูปลักษณะคล้ายกับรูปอักษรพอซุนรามคำแหง แต่มี
 การแก้ไขที่วางของรูปสระเสื่อใหม่ โดยวางไว้ข้างหน้า ข้างหลัง ข้างบน หรือ
 ข้างล่าง รูปพยัญชนะต้น ดังปรากฏในระเนบตัวหนังสืออักษรพราหมณ์ อักษรปัลลวะและ
 อักษรขอม อักษรพระเจ้าลิไทยนี้ปรากฏใช้ในศิลาจารึกหลายแห่ง อาทิ เช่น จารึก
 นครชุม (พ.ศ. 1900) จารึกวัดเขากบ (ค้ำที่ 1 ปี พ.ศ. 1900) จารึกเขา
 สุ่มนกฎ (ประมาณปี พ.ศ. 1900)

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
จ	ฉ	ช	ค	ฉน	ฉน	ฉน	ฉน
ด	ด	ด	ค	ฉี	ฉี	ฉี	ฉี
ข	ข	ข	ค	พข	พข	พข	พข
ป	ป	ป	ป	พป	พป	พป	พป
อ	อ	อ	อ	พอ	พอ	พอ	พอ

๑ จารึกนครชุม จังหวัดสุโขทัย พุทธศตวรรษที่ ๒๐
 ๒ จารึกนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร พ.ศ. ๑๙๐๐
 ๓ จารึกปรางค์นางพญา จังหวัดสุโขทัย พ.ศ. ๑๙๐๐
 ๔ จารึกวัดเขากบ

(กรมศิลปากร 2526 หน้า 23)

อักษรสมัยสมเด็จพระนารายณ์

จากการเปรียบเทียบทางอักษรวิธาน นันทนา (2525 : 43) ตั้งข้อสังเกตว่า รูปร่างอักษรสมัยสมเด็จพระนารายณ์ มีลักษณะ คัดแปลงมาจากอักษรพระเจอลิไท้ แต่มีรูปร่างคล้ายกับอักษรไทยปัจจุบันกว่า ส่วน ทางด้านอักษรวิธี คือวิธีการประสมตัวอักษร ยังคงมีส่วนคล้ายคลึงกับอักษรพระเจ ลีไท้อยู่มาก รูปร่างอักษรสมัยสมเด็จพระนารายณ์มี 2 แบบ แบบแรกเรียกอักษร ไทยย่อ เป็นแบบวิจิตรพิศดาร งดงามอ่อนช้อย ใช้เขียนเอกสารทางราชการ และคำประพันธ์ต่าง ๆ อีกแบบหนึ่งเป็นแบบธรรมดา ใช้เขียนหนังสืออื่น ๆ ทั่วไป เป็นที่น่าสนใจกว่าในสมัยสุโขทัย การเขียนหนังสือทำโดยจารึกลงบนแผ่นหินไปนารูป สีลาจารึก จารึกบนขอบกระเบื้อง จารึกบนแผ่นหิน จารึกบนแผ่นศิลา เป็นต้น แต่มาใน สมัยอยุธยา เริ่มมีการจารตัวหนังสือลงบนใบลานและเขียนบนแผ่นกระดาษ แม้ว การจารึกบนหินยังคงกระทำอยู่

ตารางเทียบอักษรไทย ๕ สมัย

๑. ไทยปัจจุบัน	ก ร ร ค ท พ ง จ ฉ ร ษ ฒ ญ ฎ ฏ ร ู้ ท ธ ม ณ ค ท ก ท ธ น
๒. สมัยขุนรามคำแหง พ.ศ. ๑๘๒๖	ก ข ข ค ต ๓ ๖ ฉ ช ฌ ฬ ๗ ๘ ๙ ฎ ๓ ต ด ท ๓ น
๓. สมัยพระยาสุรเสนา พ.ศ. ๑๙๐๐	ก ฌ ๓ ค ต ฆ ๖ ๗ ๘ ๙ ๓ ๗ ๘ ๙ ฎ ๓ ต ด ท ๓ น
๔. สมัยสมเด็จพระนารายณ์ พ.ศ. ๒๒๒๓	ก ฌ ๗ ๘ ๙ ๓ ๗ ๘ ๙ ๓ ๗ ๘ ๙ ๓ ๗ ๘ ๙ ๓
๑. ไทยปัจจุบัน	บ ฝ ฝ ฟ ฟ ฝ ม บ ร ล ๗ ๘ ๙ ๓ ๗ ๘ ๙ ๓ ๗ ๘ ๙ ๓ ๗ ๘ ๙ ๓
๒. สมัยขุนรามคำแหง พ.ศ. ๑๘๒๖	บ ๗ ๘ ๙ ๓ ๗ ๘ ๙ ๓ ๗ ๘ ๙ ๓ ๗ ๘ ๙ ๓ ๗ ๘ ๙ ๓ ๗ ๘ ๙ ๓
๓. สมัยพระยาสุรเสนา พ.ศ. ๑๙๐๐	เหมือนต้นกตเหมือนนี้ ๓ ๗ ๘ ๙ ๓ ๗ ๘ ๙ ๓ ๗ ๘ ๙ ๓
๔. สมัยสมเด็จพระนารายณ์ พ.ศ. ๒๒๒๓	เหมือนสมัย พ.ศ. ๑๘๒๖ ๓ ๗ ๘ ๙ ๓ ๗ ๘ ๙ ๓ ๗ ๘ ๙ ๓

อักษรไทยสมัยรัตนโกสินทร์

การพัฒนาารูปอักษรนั้น กล่าวได้ว่าพระบาทสมเด็จพระ-
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นผู้นำและสร้างสรรค์ให้เกิดรูปแบบอักษรอย่างใหม่ขึ้น
(กองแก้ว วีระประจักษ์, 2526 : 29) พระองค์ทรงมีพระวิริยะ อุตสาหะใน
การคิด และนำแบบอย่างอักษรโรมันมาอนุวัติคดแปลงประดิษฐ์เป็นอักษรอริยะขึ้น
โดยมีพระราชประสงค์เพื่อให้พระภิกษุสามเณรผู้เป็นศิษย์ในพระองค์ได้ใช้แทนอักษร
ขอมของเดิม และให้ใช้เขียนได้ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย แต่ภายหลังเมื่อ
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จเถลิงถวัลราชสมบัติแล้ว แบบอักษร
อริยะก็มีได้ใช้สั้กต่อไป

วิวัฒนาการแห่งตัวอักษร

ไทยปัจจุบัน	ไทย พ.ศ. ๑๖๓๕	ไทยลานนา	ทอม พ.ศ. ๑๖๐๐	ซอง พ.ศ. ๑๖๐๐	เทวนาครี	สันสกฤตราชวงศ์ไศลว	พราหมี พ.ศ. ๓๐๐	มอญ (ออกเสียงไม่ตรง กับไทย)	โรมัน (อิงปัจจุบัน)	จีนเต๋ย	ไคเออร์ติก (บัต)	ไฮเออโรกลีฟ (เก่า)
๑	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	A	𠄎	𠄎	𠄎
๒	ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข	B	𠄎	𠄎	𠄎
๓	ค	ค	ค	ค	ค	ค	ค	ค	CG	𠄎	𠄎	𠄎
๔	ช	ช	ช	ช	ช	ช	ช	ช	D	𠄎	𠄎	𠄎
๕	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	E	𠄎	𠄎	𠄎
๖	ฉ	ฉ	ฉ	ฉ	ฉ	ฉ	ฉ	ฉ	FUV WY	𠄎	𠄎	𠄎
๗	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	H	𠄎	𠄎	𠄎
๘	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	I	𠄎	𠄎	𠄎
๙	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	K	𠄎	𠄎	𠄎
๑๐	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	L	𠄎	𠄎	𠄎
๑๑	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	M	𠄎	𠄎	𠄎
๑๒	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	N	𠄎	𠄎	𠄎
๑๓	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	P	𠄎	𠄎	𠄎
๑๔	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	Q	𠄎	𠄎	𠄎
๑๕	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	R	𠄎	𠄎	𠄎
๑๖	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	S	𠄎	𠄎	𠄎
๑๗	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	T	𠄎	𠄎	𠄎
๑๘	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	O	𠄎	𠄎	𠄎

ที่มา: ช่อง ๒ และ ๔ ถึง ๘ จากหลักภาษาไทยของ กำชัย ทองหล่อ ช่อง ๓ จากหลักภาษาไทยพหุัท ของ พระธรรมราชาวัตร ช่อง ๑๑-๑๓ จาก Language and Culture (1965 p. 19)

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชวินิจฉัยใน
การนำอักษรไทยมาใช้สำหรับการเขียนภาษาบาลีแทนอักษรขอม โดยมีพระราช
ดำริจะพิมพ์พระไตรปิฎก แต่พิมพ์เป็นอักษรขอมไม่ได้ จึงโปรดฯ ให้สมเด็จพระ-
สังฆราช (สา) คิดวิธีเขียนอักษรไทยเป็นภาษาบาลี

ถึงแม้ว่ารูปอักษรไทยจะถึงจุดอิ่มตัวในการเปลี่ยนแปลงตัวเองแล้ว
ก็ตาม แต่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อันเนื่องด้วยตัวอักษรไทยกลับยิ่งทวีมากขึ้น
เป็นลำดับ ทั้งจะเห็นได้จากกรณีที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรง
คิดประดิษฐ์รูปแบบใหม่ใช้กับการเขียนอักษรไทย โดยทรงคิดแปลงมาจากรูป
สระอริยภาคของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และรูปแบบอักษรพจน
รามาจารย์นพาราช โดยใช้ชื่อเรื่องว่า วิธีใหม่สำหรับใช้สระและเขียนหนังสือไทย

ต่อมาในสมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง แม้มิได้มีการเปลี่ยนแปลง
ในรูปแบบอักษร แต่จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น ได้เป็นผู้
ริเริ่มให้มีการปรับปรุงวิธีการเขียนอักษรไทยขึ้น โดยคัดพยัญชนะบางตัวที่เข้าซ้อน
ออก เพื่อให้การอ่านเขียนภาษาไทยง่ายขึ้น วิธีการดังกล่าวแม้จะใช้อยู่ในระยะ
เวลาอันสั้น แต่ก็เด่นชัดที่แสดงว่ารูปอักษรไทยเป็นส่วนหนึ่งที่ดำรงอยู่
ท่ามกลางค่านิยมของสังคมไทย

ในปัจจุบัน รูปอักษรไทยแม้มีมาตรฐานในตัวเองตามแบบอย่างรูป
อักษรที่กรมอาลักษณ์กำหนดไว้แล้วก็ตาม แต่อุปสรรคและเทคนิคสมัยใหม่ที่เป็น
องค์ประกอบของการเขียนและการพิมพ์ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวในรูปแบบอักษร
ขึ้น แม้จะยังไม่ถึงระยะเวลาสุดท้ายของการเปลี่ยนแปลงก็ตาม แต่ลักษณะวิธีการ
เขียนรวมทั้งอุปสรรคหรือวัตถุที่ใช้เขียน หรือที่ใช้เป็นเครื่องมือทำให้เกิดรูปอักษร
ขึ้นนั้น เป็นสาเหตุที่ทำให้รูปอักษรไทยเริ่มวิวัฒนาการตัวเองอีกครั้งหนึ่งแล้ว และอาจ
จะจบลงในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งซึ่งคงจะให้เห็นในอนาคต

12.6 พระนิคทาแห่งอักษรไทย

รูปอักษรไทยแบบแรกคือ รูปอักษรพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พ่อขุนรามคำแหงมหาราชมีพระราชประสงค์สร้างรูปแบบของอักษรไทยขึ้นใหม่ลักษณะของตัวเอง (กรมศิลปากร, 2526 : 20-21) ซึ่งแตกต่างไปจากรูปอักษรแบบโบราณอย่างอื่นที่มีใช้ก่อนแล้ว ทรงกำหนดให้รูปอักษรที่ทรงประดิษฐ์ขึ้นนั้น มีวิธีการวางรูปสระให้เสียงอยู่ในบรรทัดเดียวกับรูปพยัญชนะ รูปอักษรของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชมีรูปพื้นฐานแห่งเส้นอักษรและอักษรวิธีที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

ในการเขียนรูปอักษร พระองค์ได้กำหนดให้เส้นอักษรในแต่ละตัวลากสืบต่อกันโดยไม่มีก เครื่องมือเขียนขึ้น จะต้องเริ่มคนลากเส้นจากหัวอักษรเป็นต้นไป หัวอักษรที่กล่าวถึงนี้เป็นเส้นโค้งงอเหมือนขอเบ็ด การลากเส้นอักษรดังกล่าวข้างต้นจะสิ้นสุดลงที่ปลายเส้นอักษร ซึ่งมีการลากปลายเส้นให้งอโค้งเล็กน้อย ไม่เพียงแต่เท่านั้น พ่อขุนรามคำแหงมหาราชยังทรงกำหนดเครื่องหมายวรรคตอนขึ้นใช้ประกอบรูปอักษรด้วย ทั้งหมดนี้ พระองค์มีพระราชประสงค์เพื่อใช้ประโยชน์ในการเขียนหรือจจารภาษาไทยให้ครบถ้วนตามเสียงและคำศัพท์ เพื่อการอ่านที่ถูกต้องกับภาษาไทย และเพื่อให้มีแบบฉบับในการสั่งสอนอนุชนให้รู้จักตัวอักษรไทยได้อีกด้วย

พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงเป็นปราชญ์ที่ทรงภูมิความรู้อย่างเอกอุ ทั้งในทางอักษรศาสตร์และภาษาศาสตร์ อักษรที่ทรงประดิษฐ์ขึ้น มีทั้งที่เป็นพยัญชนะสระ และวรรคตอน ทางด้านภาษาศาสตร์นั้นว่า การเขียนของพ่อขุนรามคำแหงกล่าวหนักว่าภาษาไทยงามมาก (วิไลวรรณ, 2526 : 222) กล่าวคือเป็นภาษาเขียนที่แสดงลักษณะของภาษาพูดได้ใกล้เคียงกว่า หรืออีกนัยหนึ่ง ตัวเขียนใช้เป็นสัญลักษณ์แทนเสียงได้ใกล้เคียงกว่า

วิไลวรรณ ชนิษฐานันท์ โคซี่ให้เห็นลักษณะเด่นของภาษาเขียนท่อน-
รามคำแหง อันได้แก่การมีสัญลักษณ์แทนเสียงวรรณยุกต์ว่า

... การประติษฐ์ เครื่องหมายวรรณยุกต์แสดงว่าองค์
คู่ประติษฐ์ ทรงมีความเข้าใจถึงลักษณะของ
ภาษาอย่างถ่องแท้ ทรงเข้าใจพระทัยว่าเสียง
วรรณยุกต์ของภาษาไทย เป็นเสียงที่มีความสำคัญ
ต่อการใช้ภาษาเท่า ๆ กับเสียงพยัญชนะและสระ
ดังนั้น จึงต้องมีเครื่องหมายแทนเสียงในทำนอง
เดียวกับเสียงพยัญชนะและสระ ถ้าเทียบเป็น
วิทยาการสมัยใหม่ เราอาจกล่าวว่างค์คู่ประติษฐ์
อักษรไทย ทรงมีความรู้ทั้งทางคานส์ศาสตร์และ
สรีศาสตร์ (phonetics และ phonemics)
ทางคานส์ศาสตร์ ทรงฟังและทรงแยกออกว่า
ระดับเสียงของคำไทยนั้นต่างกัน สูงบ้าง ต่ำบ้าง
ทางคานส์ศาสตร์ ทรงเข้าใจพระทัยว่า ระดับเสียง
สูง-ต่ำ หรือเสียงวรรณยุกต์นั้น ทำให้เกิดความ
หมายที่แตกต่างกันระหว่างคำใดในทำนองเดียวกับ
เสียงพยัญชนะและสระ หรือพูดเป็นภาษาของนัก
ภาษาศาสตร์ปัจจุบันก็คือ ทรงเข้าใจพระทัยว่าเสียง
วรรณยุกต์นั้นนับเป็นหน่วยเสียง (phonemic)
ในภาษาไทย เราต้องยกย่องว่าความเข้าใจพระทัยนี้
เป็นพระปรีชาสามารถอย่างยิ่ง เพราะเมื่อประมาณ
700 ปีก่อน ยังไม่มีนักภาษาใดเข้าใจถึงธรรมชาติ

นี้ของภาษา ภาษาจีนซึ่งเป็นภาษาที่ใช้เสียง
วรรณยุกต์เหมือนภาษาไทย ก็มีใคร่เครื่องหมาย
แทนเสียงวรรณยุกต์ ในภาษาเขียนอีกเช่นกัน
นับได้ว่า การประดิษฐ์เครื่องหมายวรรณยุกต์
ของภาษาไทย เมื่อประมาณ 700 ปีมาแล้ว
เป็นการประดิษฐ์ที่มีความริเริ่มและยิ่งใหญ่
อย่างหนึ่งในวงการภาษา

(วิไลวรรณ ชนิษฐานันท์, 2526 : 222)

12.7 สรุป

ตัวเขียนที่บันทึกไว้ในศิลา เอกสารรูปต่าง ๆ เป็นหลักฐานที่สำคัญ
ซึ่งนักภาษาศาสตร์ภาคประวัติได้ใช้สังเกตความเปลี่ยนแปลงของภาษา การศึกษา
ภาษาศาสตร์ภาคประวัติจึงสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระบบตัวเขียนอย่างชนิดแยกกัน
ไม่ได้

ภาษาเขียนมีวิวัฒนาการเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ มนุษย์เริ่มวาดภาพ
เพื่อใช้แทนภาษาพูดก่อน ระบบตัวเขียนในระยะเริ่มแรกจึงเป็นตัวเขียนที่เป็น
รูปภาพ (pictograph) ต่อมาคนเราเริ่มใช้ภาพแทนเสียงหรือกลุ่มเสียง และ
พัฒนาอักษรพยางค์ (syllabary) ขึ้นใช้ วิวัฒนาการล่าสุดของระบบตัวเขียน
ได้แก่ การประดิษฐ์อักษรแทนเสียง (alphabet)

ในประวัติตัวเขียนของมนุษยชาติ มีระบบตัวเขียนที่สำคัญ ๆ 3
ระบบ ได้แก่ คำนึงสื่อไฮเออโรกลีฟของชาวอียิปต์ คำนึงสื่อคิวนิฟอร์มหรือ
ตัวอักษรรูปกลม และคำนึงสื่อจีน คำนึงสื่อหัง 3 ระบบนี้ วิวัฒนาการจากตัวเขียน
รูปภาพทั้งสิ้น ชาวเฟอีนีเซียนรับระบบตัวเขียนที่ชาวอียิปต์ประดิษฐ์ขึ้นนำไปใช้และ

เผยแพร่ ต่อมาพวกกรีกและโรมันรับไปเปลี่ยนแปลงรูปตัวเขียน ตัวหนังสือภาษา
ต่าง ๆ ในยุโรปล้วนแตกแขนงมาจากระบบตัวอักษรแทนเสียงของกรีกและโรมัน

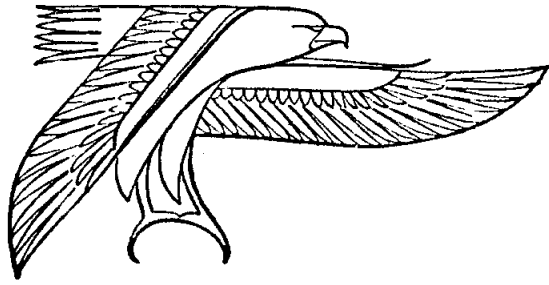
ระบบตัวเขียนไม่ว่าในภาษาใด หากได้ประกอบด้วยระบบไวยากรณ์
เดียว แต่จะใช้ระบบผสมคือใช้สัญลักษณ์แทนคำ สัญลักษณ์แทนพยางค์ และสัญลักษณ์
แทนเสียงปะปนกัน

การประดิษฐ์ลายสือไทยของชนชาติสยามมีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 1826
องค์ผู้ประดิษฐ์คือพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เป็นระบบตัวอักษรแทนเสียง หลักฐาน
ที่สำคัญคือศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวครั้งดำรงพระยศเป็นพระเจ้านั่งธาดาเธอเจ้าฟ้ามงกุฎ ไท้เสด็จจรดงค์
ทางเหนือและทรงพบหลักศิลาจารึกนี้ที่สุโขทัย พระองค์ทรงพากเพียรอ่านข้อความ
ในศิลาจารึกนั้นต่อมาได้มีนักปราชญ์ราชบัณฑิตและนักภาษานักหลายท่านศึกษาค้นคว้า
ตัวอักษรไทยในศิลาจารึกนี้ ศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช นอกจากจะเป็น
หลักฐานที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของชาติไทยแล้ว ยังเป็นหลักฐานเกี่ยวกับระบบ
ตัวเขียนที่สำคัญ อักษรที่ทรงประดิษฐ์ขึ้นมีทั้งที่เป็นพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ทาง
ด้านภาษาศาสตร์ นับว่าภาษาเขียนของพ่อขุนรามคำแหงก้าวหน้ากว่าของ
ชนชาติไทยอื่น และการประดิษฐ์สัญลักษณ์แทนเสียงวรรณยุกต์แสดงว่าองค์ผู้ประดิษฐ์
ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติของภาษาอย่างดียิ่ง

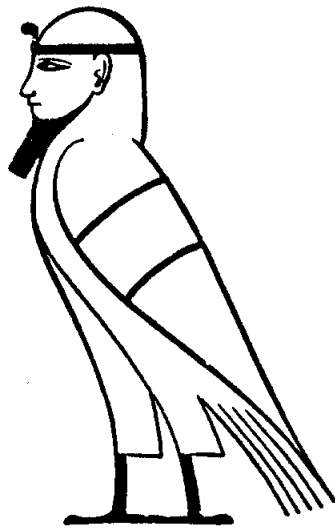
12.8 แบบฝึกหัดทบทวน

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ศัพท์กรีกไฮเอโรกลีฟมีวิวัฒนาการอย่างไร จงอธิบายจากภาพที่ให้
ข้างล่างนี้

Thing-picture

Ideogram

Phonogram

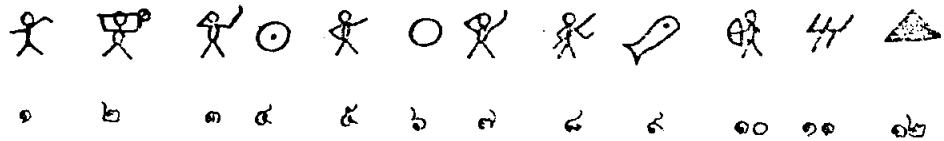
Letter

2. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับตัวอักษรรูปลิ่มอย่างไรบ้าง จงอภิปรายจากรูปข้างล่างนี้

Original or derived meaning	Original pictograph	Pictograph in modified position	Early Babylonian	Assyrian
BIRD				
FISH				
OX				
SUN/DAY				
GRAIN				
ORCHARD				

Over a period of 2,400 years, Middle Eastern scribes refined the pictorial images of Sumerian times into intricate, abstract cuneiform figures that hardly suggest the actual subjects they originally represented.

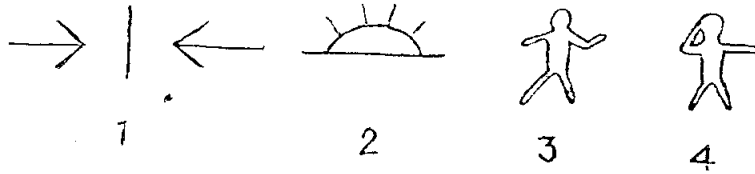
3. ภาพต่อไปนี้จัดเป็นตัวแทนสื่อประเภทใด เหตุใด ท่านจึงจัดเป็นประเภทนั้น

ภาพนี้เป็นจดหมายเหตุของชาวเอสกีโม บอกระยะเวลาเดินทางของเขา
 แปลความตามตัวเลขที่เขียนกำกับไว้จะได้ความดังนี้ (1) ซ้ำเท้า (2)
 พายเรือไป (3) พักนอนหนึ่งคืน (ชื่อนี้หนึ่งนิ้ว) (4) บนเกาะซึ่งมีกระท่อมพัก
 (จุดคำหมายถึงกระท่อมบนเกาะ) (5) แล้วก็เดินทางต่อไปอีก (6) ถึงเกาะ
 อีกแห่งหนึ่ง (7) พักอยู่ 2 คืน (ชูสองนิ้ว) (8) แล้วก็ลงมือทำงาน
 (9) โขปลาใหญ่ตัวหนึ่ง (10) แล้วก็ออกมาล่าสัตว์อินทรีหน้าไม้ (11)
 เดินทางกลับมากับคนอื่นคนหนึ่ง (ชื่สองชื่กลางหมายถึงความว่า สองคน)
 (12) กลับมายังกระท่อมที่พักเดิม

(ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2519 : 94)

4. รูปข้างล่างนี้มีคำแปลว่า (1) ลูกศรชนกัน หมายถึงการชกพวกต่อสู้กัน
 (2) ดวงอาทิตย์เพิ่งโผล่ขึ้นมาหมายความว่าเวลาเช้า (3) คนกลาง
 แขนสองแขน หมายความว่าไม่มีอะไร (4) คนที่ปากหมายความว่ากิน
 รวมความทั้งหมดว่า "เมื่อใดชกพวกต่อสู้กันแล้ว เขาก็ไม่มีอะไรกิน"

(ศรีเรือน แก้วกังวาล : 94)

คัมภีร์ขางคันเป็นคัมภีร์ประเภทใด เหตุใดท่านจึงจัดเป็นประเภทนั้น

5. ชาวเฟอเนียมีความสำคัญอย่างไรในประวัติศาสตร์ภาษาเขียน อธิบายให้เข้าใจ
6. คัมภีร์จีนเป็นคัมภีร์เขียนประเภท pictograph มีข้อจำกัดอย่างไร และจีนได้ปรับปรุงระบบคัมภีร์เขียนของคนอย่างไร
7. ระบบคัมภีร์ปัจจุบันยังมีข้อจำกัดใดบ้าง ยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย
8. จุดสนใจใดมีการเปลี่ยนแปลงสำคัญ ๆ เกี่ยวกับระบบคัมภีร์เขียน
9. เหตุใดการคิดสร้าง "ตัวอักษร" จึงนับเป็นความสำเร็จที่สำคัญมากของมนุษยชาติอย่างหนึ่ง อภิปราย
10. การสร้างสัญลักษณ์แทนเสียงวรรณยุกต์แสดงพระปรีชาสามารถของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชในทางภาษาศาสตร์อย่างไร